

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Dagmar Nygrínové v právní věci žalobce: **V. P.**, proti žalovanému: **Magistrát města Pardubice**, se sídlem nám. Republiky 12, Pardubice, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích ze dne 18. 7. 2008, č. j. 52 Cad 42/2008 – 87,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Stěžovatel kasační stížností napadá v záhlaví označené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích (dále jen „krajský soud“), kterým byl zamítnut jeho návrh na přiznání osvobození od soudních poplatků, a nebyl mu ustanoven zástupce z řad advokátů, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 4. 2008, č. j. MmP 24798/2008, ve věci sociálních dávek.

Dne 3. 7. 2008 byla Krajskému soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, doručena žaloba podaná stěžovatelem proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 4. 2008, č. sp. MmP 8541/2008 OSV, č. j. MmP 24798/2008. Tímto rozhodnutím bylo zamítnuto odvolání stěžovatele a potvrzeno rozhodnutí Úřadu městského obvodu Pardubice V (dále jen „úřad“), kterým byla stěžovateli odňata dávka hmotné nouze – příspěvek na živobytí. V podané žalobě stěžovatel současně požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce na ochranu svých práv v tomto řízení. Svoji žádost odůvodnil tím, že je plně invalidní, zcela nemajetný, vychovává tři „nezaopatřené“ děti (L. – 19 let, V. – 13 let, D. – 5 let). Všichni žijí pouze z dávek sociálního pojištění ve výši 6138 Kč/měsíc.

Nyní napadeným rozhodnutím krajský soud návrh na přiznání osvobození od soudních poplatků, stejně jako návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů zamítl. Uvedl, že celkové majetkové poměry nelze posuzovat pouze ve vztahu k účastníkovi, jenž se domáhá osvobození, nýbrž i k poměrům v jeho rodině. Ze smlouvy o půjčce uzavřené 28. 12. 2006 mezi synem žalobce L. P., jakožto věřitelem, a K. D. a M. D. jakožto dlužníky, založené na č. l. 45, 46 soudního spisu soud zjistil, že na základě této smlouvy syn žalobce L. P. přenechal dlužníkům 800 000 Kč. Z exekutorského zápisu soudního exekutora Mgr. Ivany Sottnerové, EZ 01/2008, ze dne 14. 2. 2008 (č. l. 49 soudního spisu), soud zjistil, že pan J. H. (jakožto dlužník) uznal dne 14. 2. 2008 svůj dluh ve výši 1 600 000 Kč ze smlouvy o půjčce vůči synovi žalobce, L. P. (jakožto věřiteli). Z uvedeného soud dovodil, že nemůže být pravdivým tvrzení žalobce, že je zcela nemajetný a jeho rodina žije pouze z dávek sociálního zabezpečení ve výši 6 138 Kč/měsíc, jestliže syn žalobce, žijící s žalobcem v jedné domácnosti, je schopen půjčovat dlužníkům statisícové částky. Dále soud uvedl, že nemůže obstát námitka žalobce, že jeho syn v příslušných právních vztazích vystupoval jako zástupce a že práva a povinnosti ze zastoupení vznikala přímo zastoupenému. Smlouvu o půjčce ze dne 28. 12. 2006 uzavíral syn žalobce jakožto věřitel, ze smlouvy není patrné, že by L. P. jednal za jinou osobu (zmocnitele), a proto nezbyvá než uzavřít, že jednal vlastním jménem. Tuto svoji argumentaci soud podpořil odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 12. 2005, sp. zn. 25 Cdo 283/2005. Obdobně i z exekutorského zápisu soudního exekutora Mgr. Ivany Sottnerové, EZ 01/2008, ze dne 14. 2. 2008, je patrné, že mezi synem žalobce L. P. a dlužníkem panem J. H. byla uzavřena smlouva o půjčce, na jejímž základě je J. H. povinen L. P. zaplatit částku ve výši 1 600 000 Kč. Ze všech uvedených důvodů soud tvrzení žalobce o jeho naprosté nemajetnosti neuvěřil a návrh žalobce na přiznání osvobození od soudních poplatků pro řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného zamítl. Současně zamítl i návrh žalobce na ustanovení zástupce, neboť pro takový postup nejsou splněny podmínky.

V kasační stížnosti stěžovatel vyjadřuje nesouhlas s napadeným rozhodnutím krajského soudu, který neuvěřil tvrzení žalobce o jeho naprosté nemajetnosti a návrh žalobce na přiznání osvobození od soudních poplatků pro řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného zamítl, a současně zamítl i návrh na ustanovení zástupce.

Stěžovatel v první řadě namítá podjatost JUDr. Jana Dvořáka, předsedy senátu Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, v řízení ve věci sp. zn. 52 Cad 42/2008. K odůvodnění námítky podjatosti zejména uvádí, že soud podle jeho názoru pro odůvodnění svého zamítavého rozhodnutí v obou výrocích napadeného usnesení zcela zřejmě a zjevně účelově vybral pouze jen některé fragmenty a události z ucelené chronologické řady událostí a důkazů, které se mu tzv. „hodily do krámu“.

Věcně tvrdí, že neporušil žádný zákon, neboť prostředky jimiž disponoval jeho syn, byly prokazatelně svěřené prostředky jiných osob, které zastupoval při prodeji jejich nemovitosti. Na několika místech podrobně kasační stížnosti stěžovatel namítá, že správními orgány I. a II. stupně nebyl úplně, spolehlivě a bez nejmenších pochybností zjištěn skutkový stav, nebyl mu dán prostor k doplnění řízení, ani k seznámení se se spisem před vydáním rozhodnutí a přes jeho žádost mu nebyla dle zákona zajištěna a poskytnuta právní pomoc v řízení před správními orgány obou stupňů. Tyto námítky se zřejmě vztahují k řízení ukončenému rozhodnutím, kterým žalovaný zamítl odvolání stěžovatele proti rozhodnutí, jímž mu byla odňata dávka pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí.

Ze všech bodů stěžovatelem zmíněných kasační stížnosti jsou jen některé z nich relevantní pro posouzení důvodnosti posuzované kasační stížnosti. Stěžovatel zdůrazňuje, že ani on, ani jeho syn L. P. neměli žádný svůj majetek a neměli a nemají hotové peníze.

Konstatuje, že L. P., syn žalobce, nepůjčoval K. D. a M. D. svoje peníze, nýbrž peníze J. S. a Z. V., a to na základě plné moci. Tyto peníze pocházely z prodeje domu J. S. a Z. V. Stejně tak částka 1 600 000 Kč, kterou L. P. zaplatil J. H. při zpětné koupi domu J. S. a Z. V., náležela jmenovaným, od nichž danou částku obdržel, aby ji v souladu s plnou mocí na uvedený účel zaplatil. J. S., babička L. P., počátkem roku 2008 na L. P. sice převedla pohledávky ze smlouvy o půjčce a z uhrazené a nevrácené zálohy na odkoupení domu, tyto pohledávky však bude L. P. teprve vymáhat. Nejedná se o hotové peníze, ale o práva z pohledávek. Dávky státní sociální podpory vyplácené žalobci a jeho dětem ve výši 6138 Kč a 700 Kč, jsou peníze, které stačí stěžij jen na základní obživu.

Stěžovatel uzavírá, že soud při rozhodování o předpokladech na jeho straně pro osvobození od soudních poplatků vyšel z nesprávného posouzení právní otázky, neboť pro své rozhodnutí a pro svůj výrok použil jako podklad zcela zřejmě účelově jen nepatrnou část důkazů z celé jejich ucelené řady. Proto stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná. Stěžovatel podřadil své námitky výslovně pod důvody kasační stížnosti podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b), c) a d) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v rozsahu důvodů uplatněných v kasační stížnosti a dospěl k závěru, že není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve přistoupil k samostatnému projednání námítky podjatosti vznesené stěžovatelem vůči JUDr. Janu Dvořákovi. Po provedeném řízení usnesením ze dne 29. 9. 2008, č. j. Nao 100/2008 - 122, Nejvyšší správní soud rozhodl tak, že se námitka podjatosti soudce Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích, JUDr. Jana Dvořáka, odmítá.

Dále se Nejvyšší správní soud zabýval meritem podané kasační stížnosti.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41, platí, že „*v řízení u Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce žalobců není důvodem pro odmítnutí kasační stížnosti nedostatek právního zastoupení (§ 105 odst. 2 s. ř. s.)*“. Podle rozsudku téhož soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, „*v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem*“. V souladu s právními názory vyslovenými v citovaných rozhodnutích lze mít za splněné podmínky řízení nezbytné pro meritorní přezkum.

Ohledně samotného věcného posouzení projednávané věci, považuje zdejší soud za vhodné v úvodu zmínit skutečnost, že stěžovatel je osoba na základě častého účastenství ve správních i soudních řízeních obeznámená s institutem osvobození od soudních poplatků i s jeho podmínkami, a to nejen po stránce teoretické (tj. ze znění zákona), ale i praktické. Stěžovatel si musel být a byl vědom své povinnosti vyplnit řádně a pravdivě potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, zaslané krajskému soudu v příloze žádosti o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, jakožto základního podkladu pro rozhodování soudu o žádosti o osvobození od soudních poplatků. Je logickou samozřejmostí, že řádné vyplnění tohoto prohlášení spočívá v uvedení veškerých relevantních skutečností týkajících se majetkových poměrů žadatele a odůvodnění jejich vzniku a vztahu k jím podané žádosti (k tomu srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu

ze dne 24. 6. 2004, č. j. 6 Ads 44/2003 – 63, ze dne 20. 12. 2007, č. j. 6 Ads 151/2007 – 75, nebo ze dne 12. 6. 2008, č. j. 6 Ads 132/2007 – 111, všechny dostupné na www.nssoud.cz).

Od soudních poplatků může být dle § 36 odst. 3 s. ř. s. osvobozen pouze ten účastník, který o osvobození požádá a zároveň doloží, že nemá dostatečné prostředky. Osvobození od soudních poplatků je zproštěním účastníka řízení od úhrady veškerých nákladů řízení, tedy nejen soudního poplatku, ale též odměny a hotových výdajů zástupce a dalších nákladů zahrnutých v § 57 s. ř. s. mezi náklady řízení. Vzhledem k takto široce pojatému důsledku rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků je relevantní, že povinnost doložit nedostatek prostředků leží zcela na účastníku řízení a je tedy pouze na něm a v jeho zájmu, aby soudu dostatečně věrohodně prokázal, že splňuje výše uvedené podmínky pro kladné rozhodnutí o jeho žádosti (shodně viz například usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50). Poskytne-li účastník, který je iniciátorem rozhodování o osvobození od soudních poplatků, soudu údaje, které se v souvislosti s dalšími skutečnostmi zjištěnými v řízení ukáží jako neúplné a nevěrohodné, soud je oprávněn konstatovat, že dotyčný účastník splnění podmínek stanovených § 36 odst. 3 s. ř. s. neprokázal.

Krajský soud žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků zamítl pro zjištěné rozpory údajů uvedených stěžovatelem v prohlášení o majetkových poměrech a údajů ze spisu o vysokých finančních částkách, s nimiž disponoval syn stěžovatele, který se stěžovatelem žije ve společné domácnosti, a o něž se podle vlastního vyjádření stěžovatel stará jako o nezaopatřené dítě. Stěžovatel ve své žádosti o osvobození od soudních poplatků v rámci žaloby ze dne 1. 7. 2008 uvedl, že pečuje o tři nezaopatřené děti, svěřené mu do péče. Je tedy zcela legitimní, pokud se krajský soud zabýval i peněžními prostředky, jimiž ve vysokých částkách disponoval jeho syn, neboť z tvrzení stěžovatele vyplývá, že vedou společnou domácnost, jsou odkázáni na jeden zdroj příjmů (sociální dávky). Toto tvrzení by však vyvracela skutečnost, že minimálně syn L., o kterém stěžovatel tvrdí, že je zcela nemajetný, nezaopatřený a odkázaný na něho výživou, disponoval vysokými finančními částkami.

Ze žalobou napadeného rozhodnutí žalovaného, tj. z rozhodnutí ze dne 18. 4. 2008, č. j. MmP 24798/2008, které je součástí spisu, vyplývá, že syn stěžovatele L. P. byl vlastníkem účtu, na němž byly v letech 2006 – 2007 uloženy poměrně vysoké částky, a byly na něm i četné a značné obraty. Jestliže na předmětném účtu byly ukládány vysoké finanční částky, je zcela logická presumpce, že stěžovatel a jeho syn jakožto majitel účtu, žijící ve společné domácnosti se stěžovatelem, s těmito částkami mohli disponovat. Stěžovatel si musel být vědom umístění a pohybů vysokých částek na předmětném účtu a z citovaného napadeného rozhodnutí žalovaného mu bylo známo, že mu může být přičítáno právo dispozice s těmito částkami a tudíž, že mohou být - bez podání bližšího vysvětlení z jeho strany k vlastnictví těchto finančních prostředků - považovány za významně ovlivňující jeho majetkové poměry. Stěžovatel však v potvrzení o majetkových poměrech (vzor č. 60 o. s. ř.) žádné vysvětlení ohledně finančních prostředků na účtu syna L. P. nepodal, přestože je textem potvrzení vyzván k uvedení všech okolností, které by mohly mít vliv na rozhodování soudu o osvobození od soudních poplatků. Mimo to z obsahu napadeného rozhodnutí žalovaného vyplývá, že statisícovými částkami disponoval syn stěžovatele i v hotovosti, mimo pohyb na předmětném účtu. V závěru formuláře stěžovatel vyplňuje svůj podpis pod prohlášení, že údaje, které uvedl, jsou pravdivé a že nezamlčel žádné okolnosti, které by mohly mít vliv na rozhodování soudu o osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud dle výše uvedených skutečností dospěl k závěru, že stěžovatel byl dostatečně srozumitelně a jednoznačně poučen o povinnosti uvést veškeré údaje o svých majetkových poměrech, a vzhledem k okolnostem případu a v neposlední řadě k jeho zkušenostem z předchozích řízení si byl či měl být schopen uvědomit, co se těmito údaji rozumí.

Stěžovatel poskytl soudu jednoznačné tvrzení o tom, že je zcela nemajetný, pečující o tři nezaopatřené a též nemajetné děti, přičemž podal žalobu proti pravomocnému rozhodnutí o odnětí dávky pomoci v hmotné nouzi, dle něhož syn stěžovatele L. je, či byl, majitelem účtu, na kterém probíhaly finanční operace týkající se vysokých částek. Stěžovatel nepopřel existenci tohoto účtu, v kasační stížnosti tvrdí, že syn L. neměl před úhradou kupní ceny J. H. za dům J. S. a Z. V., žádné finanční prostředky ani v hotovosti, ani na účtu v bance, a ani nyní nemá žádnou hotovost, ani peníze na účtu. Nijak však nevysvětlil četné finanční operace na tomto účtu, jak je dokládá žalobou napadené rozhodnutí žalované. Současně stěžovatel v kasační stížnosti výslovně uvádí, že L. P. obdržel počátkem roku 2008 od své babičky J. S. pohledávky z půjčených peněz ze smlouvy o půjčce a z uhrazené a nevrácené zálohy na odkoupení domu, které jmenovaná převedla na L. P., svého vnuka. Jde o statisícové částky, a byť, jak stěžovatel uvádí, tyto pohledávky nejsou t. č. hotovými penězi a syn L. je bude teprve vymáhat, stěžovatel jejich existenci v potvrzení o majetkových poměrech (vzor č. 60 o. s. ř.) taktéž nezminil.

Dle Nejvyššího správního soudu však sama skutečnost, že v žádosti o osvobození od soudních poplatků a v prohlášení o majetkových poměrech nebyly sděleny veškeré relevantní skutečnosti o majetku stěžovatele s přihlédnutím k celkovým majetkovým poměrům v rodině, přestože je stěžovatel v dané době uvést mohl, postačí pro opodstatnění rozhodnutí o nevyhovění této žádosti.

Stěžovatel v kasační stížnosti podává vysvětlení, dle něhož uvedené peněžní prostředky (v rádech statisíců Kč) sice byly v dispozici jeho syna, avšak nebyly v jeho vlastnictví, ani ve vlastnictví stěžovatele. Nejvyšší správní soud se věrohodností objasnění poskytnutého stěžovatelem ohledně svěřených finančních prostředků do dispozice jeho syna nezabýval, neboť toto posouzení by již nemohlo nic změnit na skutečnosti, že stěžovatel krajskému soudu k žádosti o osvobození od soudních poplatků neposkytl dostatečně úplné a spolehlivé údaje, což byl důvod pro její zamítnutí. Ostatně obdobnou situaci posuzoval Nejvyšší správní soud ve vztahu ke stěžovateli v jiné jeho věci, v níž také dospěl k tomuto závěru. Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2008, č.j. 9 As 82/2008 – 218.

Závěr krajského soudu, spočívající ve zpochybnění nemajetnosti stěžovatele a tíživých poměrů v jeho rodině, se jeví logický a ucelený a Nejvyšší správní soud neshledal, jak tvrdí stěžovatel, že by krajský soud vytrhl z kontextu jen některé údaje. Kasační stížností napadené usnesení krajského soudu je tak v kontrastu s nepřesvědčivým a nepřilíš věrohodným příběhem stěžovatele a tvrzeními o nedostatku prostředků a závislosti jeho rodiny výlučně na dávkách sociálního zabezpečení, jež byly v předchozím řízení vyvráceny.

S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že stěžovatelem uplatněné kasační námitky nejsou ve vztahu k napadenému usnesení krajského soudu důvodnými. Protože v řízení nebyly shledány ani jiné nedostatky, ke kterým Nejvyšší správní soud dle § 109 odst. 3 s. ř. s. přihlíží z úřední povinnosti, kasační stížnost byla v souladu s § 110 odst. 1, větou poslední, s. ř. s., zamítnuta.

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení ve věci úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalobci podle § 60 odst. 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. právo na náhradu nákladů nepřísluší. Proto soud rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. dubna 2009

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu